

Právo na spravedlivý proces a právní pomoc ve správním a soudním řízení

Kateřina Šimáčková

Čl. 4 Ústavy :

Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.

Listina základních práv a svobod čl. 36

(1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

(2) Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.

Listina základních práv a svobod čl. 36

(3) Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.

(4) Podmínky a podrobnosti upravuje zákon.

Listina základních práv a svobod čl. 37

- (1) Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.
- (2) Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.
- (3) Všichni účastníci jsou si v řízení rovni.
- (4) Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.

Listina základních práv a svobod z čl.40

(5) Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

(6) Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Principy správního trestání

Ne bis in idem

In dubio pro reo

Zákaz retroaktivity

Deficity spravedlivého procesu v českém správním řízení

právo na zastoupení a právní pomoc,

Ne bis in idem,

právo na tlumočníka,

právo na přístup k informacím,

právo na poučení,

právo být slyšen,

Deficity spravedlivého procesu v českém správním řízení

právo na rozhodnutí,
právo na rozhodnutí v přiměřené lhůtě,
právo na odůvodnění rozhodnutí,
právo na opravný prostředek,
právo na výkon rozhodnutí atd.

Deficity spravedlivého procesu v českém správním řízení

- Právo na právní pomoc ve správním řízení
- Ústavní deficit legislativní úpravy a co s tím?
- Je to vyřešeno novelou advokátního zákona ?

Zákon o advokacii

Novela zákona o advokacii, která vstoupí v účinnost 1.7.2018

§ 18 odst. 2 a násl.

Právo na určení advokáta, případně i bezplatně nebo sníženou odměnu.

Žadatel si musí požádat a prokázat, že jeho příjmové a majetkové poměry takové poskytnutí právních služeb odůvodňují (podle vyhlášky)

Deficity přístupu k soudu ve správním soudnictví

Právní stát a důležitost přezkumu správních rozhodnutí,
míra judikovatelnosti otázek, které řeší zákonodárna a výkonná moc,
deficity správního soudnictví.

Veřejný zájem versus základní práva.

Soudní přezkum a transparentnost

Pl. ÚS 12/14

- Nález sp. zn. Pl. ÚS 12/14 ze dne 16. 6. 2015 (177/2015 Sb.) – pozastavení čerpání dotací musí být podrobeno soudnímu přezkumu
- Pozastavení výplaty části dotace je rozhodnutí, které se hluboce dotýká právní sféry jejího příjemce.
- Pro pozastavení výplaty již přiznané dotace, a to na zákonem nijak neomezenou dobu, postačovala nijak nekontrolovaná a reálně neomezená úvaha poskytovatele, spočívající navíc pouze na domněnce, že došlo k porušení pravidel.

Pl. ÚS 12/14

Vyloučení soudní kontroly [zde] vede k tomu, že případný arbitrární, svévolný, či dokonce šikanózní postup poskytovatele dotace nebude relevantně pojmenován ani nijak sankcionován... To však v demokratickém právním státě, který má povinnost chránit legitimní očekávání jednotlivců, jejich právní jistotu a základní práva před arbitrárností postupu státních orgánů, není možné. – rozpor s čl. 1 odst. 1 Ústavy

Pl. ÚS 12/14

- Nejen zásah do právní jistoty, ale také zásah do práva na ochranu majetku a vlastnického práva dle čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě
- Soudní přezkum zde tedy nelze vyloučit (čl. 36 odst. 2 Listiny)

Doporučená literatura

- Pavel Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer ČR, 2012
- Petr Svoboda: Ústavní základy správního řízení v ČR, Právo na spravedlivý proces a české správní řízení, Linde, 2007
- Komentář k Listině základních práv a svobod, Wagnerová a kol., Wolters Kluwer ČR, 2012
- Komentář k Evropské úmluvě o lidských právech, Kmec, Kosař, Kratochvíl, Bobek, C.H. Beck, 2012
- <http://www.probonoaliance.cz/cz/>
- Denegatio Iustitiae od K. Šimáčkové